

ਮਾਡਲ ਟੈਸਟ ਪੇਪਰ

(2018-19)

ਵਿਸ਼ਾ ਇਤਿਹਾਸ (ਬਾਰੂਵੀਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ)

(For General Students only)

ਸਮਾਂ: 3 ਘੰਟੇ

ਕੁੱਲ ਅੰਕ:90

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਪੱਤਰ ਚਾਰ ਭਾਗਾਂ (ਭਾਗ-ਓ, ਅ, ਏ ਅਤੇ ਸ) ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਚਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੱਗੇ ਉਪ ਭਾਗ ਹੇਠ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ।

ਭਾਗ- ਓ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1 ਵਸਤੂਨਿਸ਼ਠ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ 1 ਅੰਕ ਵਾਲੇ 10 ਉਪਭਾਗ ਹਨ। ਇਸ ਭਾਗ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੱਲ ਕਰਨੇ ਹਨ।

ਭਾਗ -ਅ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 2 ਵਿੱਚ 3 ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ 15 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ 10 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੱਲ ਕਰਨੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ 35-40 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਓ।

ਭਾਗ-ਏ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 3 ਵਿੱਚ 5 ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ 10 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ 7 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੱਲ ਕਰਨੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ 100-150 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਓ।

ਭਾਗ- ਸ ਵਿੱਚ ਨਕਸ਼ੇ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੈ ਜੋ 15 ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ 5 ਸਥਾਨ ਦਰਸਾਉਣ ਦੇ 10 ਅੰਕ ਹਨ ਅਤੇ 5 ਸਥਾਨਾਂ ਸਬੰਧੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਦੇ 5 ਅੰਕ ਰੱਖੇ ਗਏ ਹਨ। ਹਰੇਕ ਸਥਾਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ 20 ਤੋਂ 25 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਨਕਸ਼ੇ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਅੰਦਰੂਨੀ ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਭਾਗ -ਓ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 1. ਇੱਕ ਦੋ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ : -

1 x 10 = 10

i) ਸਪਤ-ਸਿੰਧੂ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

1

ii) ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਜ਼ਫਰਨਾਮਾ ਕਿਸ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਲਿਖਿਆ ਸੀ?

1

iii) ਬਾਬਰ ਕੌਣ ਸੀ?

1

ਖਾਲੀ ਸਥਾਨ ਭਰੋ: -

iv) ਮੁਗਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹ _____ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਸਾਹਿਬ ਆਇਆ ਸੀ?

1

v) ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸੰਪਾਦਨ _____ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ?

1

vi) ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਸੰਬੰਧ _____ ਮਿਸਲ ਨਾਲ ਸੀ।

1

ਸਹੀ /ਗਲਤ

vii) ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਮੁੱਖ ਗ੍ਰੰਥੀ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਸਨ।

1

viii) ਅਹਿਮਦ ਸ਼ਾਹ ਅਬਦਾਲੀ ਨੇ ਭਾਰਤ 'ਤੇ ਕੁੱਲ 6 ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ ਸਨ।

1

ix) ਮਰਾਠਾ ਨੇਤਾ ਜਸਵੰਤ ਰਾਓ ਹੋਲਕਰ 1805 ਈ: ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਆਇਆ ਸੀ।

1

ਬਹੁਭਾਂਤੀ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ :

- x) ਭੀਮ ਚੰਦ ਕੌਣ ਸੀ? 1
 ਓ) ਕਾਂਗੜਾ ਦਾ ਸ਼ਾਸਕ ਅ) ਕਹਿਲੂਰ ਦਾ ਸ਼ਾਸਕ
 ਏ) ਸ਼੍ਰੀਨਗਰ ਦਾ ਸ਼ਾਸਕ ਸ) ਗੁਲੇਰ ਦਾ ਸ਼ਾਸਕ

ਭਾਗ - ਅ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 2. ਤਿੰਨ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ :

3 x 10 = 30

ਨੋਟ - ਕੋਈ ਦਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ:

i) ਹਿਮਾਲਿਆ ਪਰਬਤ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਕਿਹੜੇ ਮੁੱਖ ਲਾਭ ਹੋਏ?	3
ii) ਜ਼ਫ਼ਰਨਾਮਾ ਕੀ ਹੈ? ਇਸ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਮਹੱਤਤਾ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।	3
iii) ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀਆਂ ਵਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋ?	3
iv) ਪਾਣੀਪਤ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਲੜਾਈ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।	3
v) ਸੰਗਤ ਅਤੇ ਪੰਗਤ ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।	3
vi) ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।	3
vii) ਉਦਾਸੀ ਮਤ ਬਾਰੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।	3
viii) ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦ ਕੌਣ ਸੀ? ਉਸਨੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ?	3
ix) ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਪੰਡਤਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਿਉਂ ਕੀਤੀ?	3
x) ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਨੂੰ ਕਦੋਂ, ਕਿੱਥੇ ਅਤੇ ਕਿਵੇਂ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ?	3
xi) ਮੀਰ ਮੰਨੂੰ ਦੀ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅਸਫਲਤਾ ਦੇ ਕੀ ਕਾਰਨ ਸਨ?	3
xii) ਨਵਾਬ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਕੌਣ ਸਨ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।	3
xiii) ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਮੇਂ ਲਾਹੌਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਸੀ?	3
xiv) ਭੈਰੋਵਾਲ ਦੀ ਸੰਧੀ ਤੇ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।	3
xv) ਦੂਜੇ ਐਂਗਲੋ-ਸਿੱਖ ਯੁੱਧ ਦੇ ਕੋਈ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।	3

ਭਾਗ-ੳ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 3. ਪੰਜ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ।

5 x 7 = 35

ਨੋਟ : ਕੋਈ ਸੱਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ।

i) ਦੁਆਬ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਪੰਜ ਦੁਆਬਿਆਂ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।	5
ii) 16ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਮੁਢਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ ਦਸ਼ਾ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।	5
iii) ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਪਾਏ ਵੱਡੇ ਯੋਗਦਾਨ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰੋ।	5
iv) ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਬਾਰੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।	5
v) ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਨੌਵੇਂ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੀ ਭਾਲ ਕਿਸ ਨੇ ਅਤੇ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤੀ?	5

- vi) ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜੇ ਪੰਜ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਏ? ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 5
- vii) ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਦੇ ਪੰਜ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਕਿਹੜੇ ਸਨ? 5
- viii) ਮਿਸਲ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਮਿਸਲਾਂ ਦੀ ਉੱਤਪਤੀ ਦੇ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹਨ? 5
- ix) ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਉੱਤਰ-ਪੱਛਮੀ ਸੀਮਾ ਨੀਤੀ ਦੀਆਂ ਪੰਜ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ। 5
- x) ਕੀ ਲਾਰਡ ਡਲਹੌਜ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸੰਯੋਜਨ ਨਿਆਂ ਸੰਗਤ ਸੀ? ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਨਣ ਕਰੋ। 5

ਭਾਗ-ਸ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-4: ਮਾਨਚਿੱਤਰ

10 + 5 = 15

- (ੳ) ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰੇਖਾ ਮਾਨਚਿੱਤਰ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਯੁੱਧਾਂ ਦੇ ਪੰਜ ਸਥਾਨ ਦਿਖਾਓ। 10
- (ਅ) ਹਰੇਕ ਸਥਾਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ 10-15 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕਰੋ। 5

ਜਾਂ

- (ੳ) ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰੇਖਾ ਮਾਨਚਿੱਤਰ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੇ ਐਂਗਲੋ-ਸਿੱਖ ਯੁੱਧ ਦੇ ਪੰਜ ਸਥਾਨ ਦਿਖਾਓ। 10
- (ਅ) ਹਰੇਕ ਸਥਾਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ 10-15 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕਰੋ। 5

(Hindi Version)

- (i) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪਤਰ 4 ਭਾਗਾਂ (ਕ, ਖ, ਗ, ਘ) ਮੇਂ ਭਾਂਟਾ ਗਯਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਮੇਂ ਮੁੱਖ ਰੂਪ ਮੇਂ ਚਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੈਂ। ਜਿਨਕੇ ਤਪ ਭਾਗ ਨਿਮਨ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ।
- (ii) ਭਾਗ-ਕ ਮੇਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨ. 1 ਕਸਤੁਨਿਠ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੈਂ ਜਿਸ ਮੇਂ 1 ਅੰਕ ਵਾਲੇ 10 ਤਪ ਭਾਗ ਹੈਂ। ਇਸ ਭਾਗ ਕੇ ਸਭੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਲ ਕਰਨੇ ਹੈ।
- (iii) ਭਾਗ-ਖ ਮੇਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨ. 2 ਮੇਂ 3 ਅੰਕ ਵਾਲੇ 15 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੈਂ। ਜਿਸ ਮੇਂ ਸੇ ਕੋਓਂ 10 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਲ ਕਰਨੇ ਹੈਂ। ਪ੍ਰਤਯੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਾ ਤਤਰ 35-40 ਸ਼ਬਦੋਂ ਮੇਂ ਦੇਂ।
- (iv) ਭਾਗ-ਗ ਮੇਂ 3 ਮੇਂ 5 ਅੰਕ ਵਾਲੇ 10 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੈਂ। ਵਿਦਯਾਰਥੀ ਕੋਓਂ 7 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਾ ਤਤਰ ਦੇ ਸਕਤਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਤਯੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਾ ਤਤਰ 100-150 ਸ਼ਬਦੋਂ ਮੇਂ ਦੇਂ। ਪ੍ਰਤਯੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 5 ਅੰਕ ਕਾ ਹੈਂ।
- (v) ਭਾਗ-ਘ ਨਕਸ਼ੇ ਸੇ ਸਮਭਨ੍ਠਿਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੈ। ਕੁਲ 15 ਅੰਕ ਹੋਂਗੇ। 10 ਅੰਕ 5 ਸਥਾਨ ਦਿਖਾਨੇ ਕੇ ਲਿਏ ਔਰ 5 ਅੰਕ ਤਨ ਸਥਾਨੋਂ ਕੀ ਵਯਾਖਯਾ ਕਰਨੇ ਕੇ ਹੋਂਗੇ (10-15 ਸ਼ਬਦੋਂ ਮੇਂ)। ਨਕਸ਼ੇ ਮੇਂ 100% ਆਨ੍ਠਰਿਕ ਛੂਟ ਹੋਂਗੀ।

भाग - क

वस्तुनिष्ठ प्रश्न

1. एक - दो शब्दों वाले प्रश्न -

1 x 10 = 10

- i) सप्त सिंधु से क्या अभिप्राय है? 1
ii) गुरु गोबिन्द सिंह जी ने ज़फ़रनामा किस स्थान से लिखा था? 1
iii) बाबर कौन था? 1

खाली स्थान भरो : -

- iv) मुगल बादशाह _____ गुरु अमरदास जी को मिलने गोइंदवाल साहिब आया था। 1
v) श्री गुरु ग्रन्थ साहिब का संपादन _____ ने किया था। 1
vi) बाबा दीप सिंह का संबंध _____ मिसल के साथ है। 1

सही/ गलत

- vii) श्री हरिमन्दिर साहिब के पहले ग्रंथी बाबा बुड्ढा जी थे। 1
viii) अहमदशाह अब्दाली ने भारत पर कुल छः हमले किए। 1
ix) मराठा नेता जसवंत राव होलकर 1805 ई. में पंजाब आया था। 1

सही उत्तर चुनें:

- ग) भीम चंद कौन था?
क) कांगड़ा का शासक   ख) कहलूर का शासक
ग) श्रीनगर का शासक   घ) गुलेर का शासक 1

भाग -ख

2. तीन -तीन अंकों वाले प्रश्न:

3 x 10 = 30

नोट:- कोई दस प्रश्न करें:

- i) हिमालय पर्वत के पंजाब को कौन -कौन से लाभ हुए? 3
ii) ज़फ़रनामा क्या है? इसके ऐतिहासिक महत्व का वर्णन करें। 3
iii) भाई गुरदास जी की वारों के बारे में आप क्या जानते हैं? 3
iv) पानीपत की पहली लड़ाई का संक्षिप्त वर्णन करो। 3
v) संगत और पंगत पर संक्षिप्त नोट लिखो। 3
vi) सिक्ख पंथ के विकास में गुरु अंगद देव जी द्वारा किए गए कार्यों का वर्णन करो। 3
vii) उदासी मत पर नोट लिखो। 3

viii)	पृथी चंद कौन था? उसने गुरु अर्जन देव जी का विरोध क्यों किया?	3
ix)	गुरु तेग बहादुर जी ने कश्मीरी पंडितों की सहायता क्यों की थी?	3
x)	बन्दा सिंह बहादुर को कब, कहाँ और कैसे शहीद किया गया?	3
xi)	मीर मनु की सिक्खों के विरुद्ध असफलता के कारणों का वर्णन करो।	3
xii)	नवाब कपूर सिंह कौन थे? उनकी सफलताओं का वर्णन करो।	3
xiii)	महाराजा रणजीत सिंह के समय लाहौर शहर का प्रबन्ध किस प्रकार का था?	3
xiv)	भैरोवाल की संधि पर नोट लिखो।	3
xv)	दूसरे ऐंग्लो-सिक्ख युद्ध के कोई तीन प्रभाव लिखो।	3

भाग-ग

5 x7 =35

नोट - कोई सात प्रश्न करें:

पाँच अंकों वाले प्रश्न:

i)	दोआब शब्द से क्या अभिप्राय है? पाँच दोआबों का वर्णन करें।	5
ii)	16वीं शताब्दी के आरंभिक समय के पंजाब के समाज की सामाजिक दशा का संक्षेप में वर्णन करो।	5
iii)	गुरु अमरदास जी द्वारा सिक्ख धर्म के लिए किए गए पाँच महत्वपूर्ण कारणों का वर्णन करें।	5
iv)	अकाल तख्त साहिब के बारे में संक्षिप्त नोट लिखो।	5
v)	श्री गुरु तेग बहादुर जी की तलाश किसने और क्यों की?	
vi)	खालसा पंथ की स्थापना के सिक्ख इतिहास में कौन से पाँच महत्वपूर्ण प्रभाव पड़े।	
vii)	बन्दा सिंह बहादुर की असफलताओं के पाँच प्रमुख कारणों का वर्णन करें।	5
viii)	मिसल शब्द से क्या अभिप्राय है? मिसलों की उत्पत्ति के क्या कारण थे?	5
ix)	महाराजा रणजीत सिंह की उत्तर-पश्चिमी सीमा सम्बन्धी नीति की पाँच विशेषताएँ लिखें।	5
x)	क्या लॉर्ड डलहौजी द्वारा पंजाब का संयोजन न्याय संगत था? तर्क सहित विस्तारपूर्वक नोट लिखें।	5

भाग-घ

4. मानचित्र : 10 + 5 = 15
- i) दिये गए पंजाब के मानचित्र में गुरु गोबिन्द सिंह जी की युद्धों के पाँच स्थान दिखाये। 10
- i) दिखाए गए स्थानों की 20-25 शब्दों में व्याख्या भी करें। 5
- अथवा
- i) दिये गए पंजाब के मानचित्र में पहले ऐंग्लो सिक्ख युद्धों के पाँच स्थान दिखायें। 10
- ii) दिखाए गये हर एक स्थान की 20-25 शब्दों में व्याख्या करें। 5

English Version
(Instructions for Question Paper)

These questions are divided into four parts (A, B,C, D) consisting four main questions with further sub-divisions, as given below:

Part A :- Question No. 1 is an Objective type question having 20 sub-parts All questions are compulsory.

Part B :- Question No. 2 has 10 sub-parts of 5 marks each. Answer the questions in about 25-30 words.

Part C :- Question No. 3 has eight (8) sub-parts of four marks of each. Answer any five (5) questions in about 50-60 words.

Part D : Question No. 4 is Map and Explanatory Notes of 15 marks. 10 marks for marking fine places in the map and 5 marks for explanatory notes. Each explanatory note should be written in about 10-15 words. There will be an internal choice in this question.

Part -A

Q.1 Objective Type Questions **1 x 10 = 10**

One or Two words answer:

- i) What is meant by Sapta Sindhu? 1
- ii) At which place did Guru Gobind Singh ji write Zafarnama ? 1
- iii) Who was Babur? 1

Fill in the blanks :

- iv) Mughal Emperor ____ came to Goindwal Sahib to see Guru Amardas ji. 1
- v) Guru Granth Sahib was compiled by ____ 1
- vi) Baba Deep Singh Ji was related to ____ Misl. 1

Write True/ False :

- vii) Baba Buddha Ji was the first Head Granthi of Harmandir Sahib. 1
 viii) Ahmad Shah Abdali invaded India six times. 1
 ix) The maratha leader, Jaswant Rao Holkar came to Punjab in 1805 A.D. 1

Multiple Choice Questions :

- x) Who was Bhim Chand
 (a) Ruler of Kangra (b) Ruler of Kahlur
 (c) Ruler of Srinagar (d) Ruler of Guler 1

Part-B

2. Three marks questions:- 3 x 10 = 30

Note : Do any ten questions : -

- i) What were the main benefits of the Himalayas to Punjab? 3
 ii) What is Zafarnama ? What is its historical importance? 3
 iii) What do you know about Vars of Bhai Gurdas Ji ? 3
 iv) Write a brief note on the first battle of Panipat. 3
 v) Write a brief note on Sangat and Pangat. 3
 vi) Write about three important contributions done by Guru Angad Dev Ji for the development of Sikhism? 3
 vii) Write a short note on Udasi Sect. 3
 viii) Who was Prithi Chand? Why did he oppose Guru Arjan Dev ji? 3
 ix) Why did Guru Tegh Bahadur Ji help the Kashmiri Pandits . 3
 x) When, where and how was Banda Singh Bahadur martyred ? 3
 xi) What were the causes of the failure of Mir Mannu against the Sikhs ? 3
 xii) Who was Nawab Kapoor Singh ? Describe His achievements. 3
 xiii) How was the administration of the city of Lahore during the time of Maharaja Ranjit Singh. 3
 xiv) Write a note on the treaty of Bhairawal. 3
 xv) Explain the three effects of Second Anglo -Sikh war. 3

Part C

3. Five Marks Questions: 5 x 7 = 35

Note : Do any seven questions.

- (i) What do you mean by Doab ? Give brief description of five Doabs. 5
 (ii) What do you know about social condition of Punjab in the beginning of the 16th century. 5
 (iii) Give five contributions of Guru Amardas ji for the development of Sikhism. 5

- (iv) Write a short note on Akal Takhat Sahib. 5
- (v) Who discovered the ninth Guru Tegh Bahadur Ji and how? 5
- (vi) What were the five important effects of the creation of 'Khalsa' in Sikh history? 5
- (vii) What were the five causes of success of Banda Singh Bahadur? 5
- (viii) What do you mean by the word Misl? What were the causes of origin of Sikh Misls? 5
- (ix) Describe the five features of North-West frontier policy of Maharaja Ranjit Singh? 5
- (x) Was the annexation of Punjab by Lord Dalhousie justified? Give reasons. 5

Part D

- 4. Map :** **10+5=15**
- (a) On the given outline map of Punjab, show five battle places of Guru Gobind Singh Ji.
- (b) Explain these battle places in about 20-25 words.
- Or
- (a) On the given outline map of Punjab, show the five battle places of first Anglo- Sikh war.
- (b) Explain each battle place in about 10-15 words.